

ACC. N:R. M. 10914: 1-11 (inb. 3 s. tecken.)

Landskap: Småland

Upptecknat av: Fabian Karlsson

Härad: Konga

Adress: Boaryd, Väckelsång

Socken: Väckelsång

Berättat av:

Uppteckningsår: 1948

Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landsbygdens repslageri.

11.19.138

Om repslagning s. 1.

Material till lömmar och rep m.m. " 2.

Materialets beredning " 3.

Spinning och hopläggning " 6.

Teckningar 9-11.

Skriv endast på denna sida!

Landsbyggens repslageri.

I Håckelsång och angränsande socknar i Ronne härad har ej förekommit repslageri i större omfattning, d. v. s. tillverkning för avsalu. Men allt vad som behövs i gårdarna av lömmar och rep har i äldre tid tillverkats hemma. Vid läggning av längre lömmar hade man vanligen hjälp av någon sakkunnig bonde eller torpare, som med sin "repläggare" kunde vara andra behjälplig. För sådan hjälp brukade ej vara någon betalning i penningar, åtminstone ej till en bonde. Det var ju ju för i tiden så, att man gjorde arbetsbyten i byn. En person kunde fåcka sak, en annan var slaktare och en tredje kunde vara hårdig i rep-

ACC. N:R M. 10914:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Trinning o. s. v. och så fick man om-
vårdande vara varandra behjälplig.

Uppvecklarens mormors far, hemmanäg.
Anders Johansson i Boaryd, var kunnig
i att lägga sömmar och brukade
hjälpa Lill därmed även på andra
gårdar. De avvecklade redskapen
har Lill hört honom.

Material till sömmar och rep m. m.

Till sömmar och finare rep användes
"trå" (lin), men det var rej det allra bästa
materialet som kom till användning här
Lill, utan avfallet vid linberedningen
i basteskjulst. Till rammor rep kunde
uppsamlas "to", d. v. s. avfallet bland
"skårorna" från "trytningen" (bräkningen)
av lindet. Och till sömmar användes
"skåttfall", avfallet vid linskäklningen.

Det allra vanligaste materialet till rep
var lindbast. Flövbågarna var bundna
med smalare bastrep och till bärrep
i bågen användes ett grövre sådant rep.
"Pastaräip" användes också allt ledi krea-
tur med. Till "seamäijä" (mulakassar)
användes smalare "simmi" (snören) av bast.

Tegel har också kommit till användning.
Bl. a. till pisksnärtar och fisker m. m.

Till finare "snö" (molde, snören) såsom klock-
tinor o. dyl. dugde endast det bästa av linet
"Laua" (Läger) och "blaua" (blåser).

Något från annat håll köpt material
användes ej, endast råvara från orten.

Materialens beredning.

Uppvecklaren har en gång varit med om
beredning av bast, det repmaterial
man allra bäst känner till.

På våren fläddes man bark av "tinge" (lind).
Det var inte alltid man högg ner träden,
man kunde i stället "hamla" dem, d. v. s.
man topphögg dem. De sålunda avhugg-
na linderna sköto sedan nya grenar,
de "stolade sej" följande år. På kvistfris
toppar och yngre träd blev det finare
bark än på äldre och grovstammaiga träd,
på vilka barken var tjockare och lämnade
mera men grovre bark. Den avflädda
tindbarken lades sen ner i en vattenkåle
för rötning, så att barkens mjukare
delar skulle blötas upp och basten lossna.
Det var mycket viktigt med rötningen.
Låg barken för länge i vatten, då rötade
även basten, så de blev mörka och sköra.
Men rötades barken rej nog, var det
svårt att få loss basten och dessa

låta sig "spinga sej", man kunde sig skilja
bästsväraderna från varandra.

När barken var färdigställd, då skulle
basten "rättnas". Detta var ett stäckt
och illaluktande arbete. Man lossade
basten i ena barkändan och så krängde
man av det slenniga och mjuka.

Men från grövre bark var sig så lätt att
få loss basten. Man måste då först
quugga barken över en skarpkantig sten.
När man fått loss basten, så skulle den
sedan tvättas och sköljas väl. Och sen
hängdes den upp till torkning.

När basten sen skulle komma till användning,
då delade man i bredare eller smalare band
alltefter vad den skulle användas till.

Till grövre bastrep togs bast från äldre träd, men
till smala tålar mjukare bast från yngre träd och grenar.

Spinning och koppläggning.

Här man snodde basten, hade man en större rinda baststift i logbalcken inne på logen. Men när man snodde smala "Laukta" (tåtar) av lin eller finare bast, så använde man en liten handvinda. Piskarnåtar och fina snören snodde man med små träkrokar.

Skulle man "lägga" längre lömmar med flera tåtar, då fick tre man hjälpa åt. Apparaten, "repläggaren", var rätt enkel. I en ungefär meterlång träkloss satta tre revar med järnkrokar, som tåtarna fästes uti. Med en träskida voro revarna sammankopplade och kunde dragas runt på en gång. Denna apparat spikades fast över en dörröppning och en man skulle stå här och draga

runt svarna, d. v. s. sur de tre tåarna.
Tåarnas ändar ändes oss fästade till-
samman i en järnkrok i en större trä-
rev. Denna var vanligen fästade i en
"kammel" (skrogskälke), som kunde flyttas
framåt allt efter som lömmen blev
kortare under repläggningen. Här stod
en man och ved ihop alla tåarna
till löm. Men för att de tåarna
skulle läggas samman för fort, så var
en man ställd på mitten med en
tåen och träklors med sämsor, som
tåarna löpte, och här reglerade
han, om lömmen skulle läggas löst
eller fast.

Den här beskrivna repläggaren är
tydligt mycket gammal. En bättre
konstruerad repläggningsapparat är också

känd, men denna är nog yngre än den
förut omtalade. Apparaten bestod av en
trälåda med kugghjulsväxling.

I trækugghjulens axeländar soss järn-
krökar fastsatta, och i dessa fästes tåtar-
na. Denna apparat smolde fortare.

Rep och förmor av lin kunde man
eftersom hopläggningen och putseringen
gvida med talq. så de blevo glatta.

Några personer som drevt repslageri
som näringsfång är i Bånda.

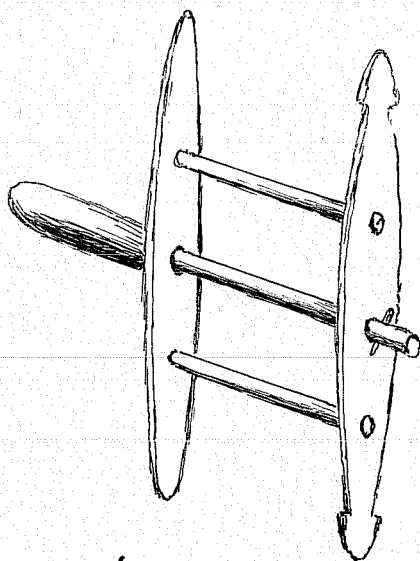
Repslageri har endast förekommit
till hushåll och i tillverkning för
arsalu.

ACC. NR M. 10914:9a

Landskap: Småland Upptecknat av: Felicia Karlsson
Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
Socken: Väckelsång Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1948 Född år 1894 i Boaryd.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9.

Liten vinda

Krok

Spinnredskap.

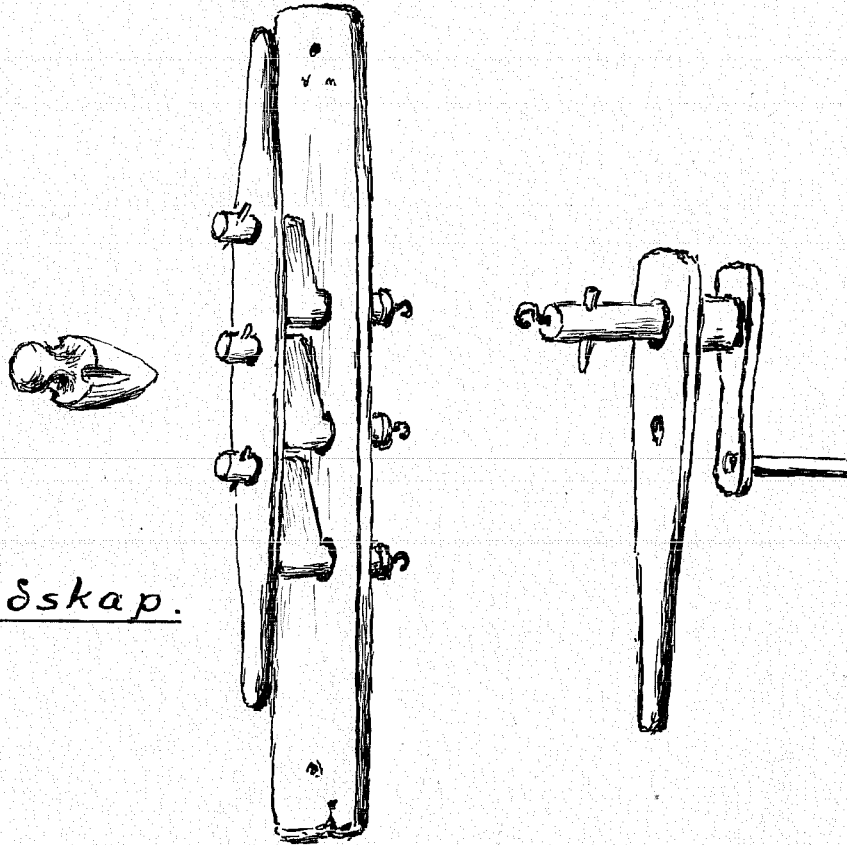
Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M.10914:10.

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
Härad: Konga Adress: Boaryd, Väckelsång
Socken: Väckelsång Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1948 Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10.

Replvinningsredskap.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 10914:11.

Landskap: *Småland*

Upptecknat av: *Felician Karlsson*

Härad: *Konga*

Adress: *Boaryd, Väckelsång*

Socken: *Väckelsång*

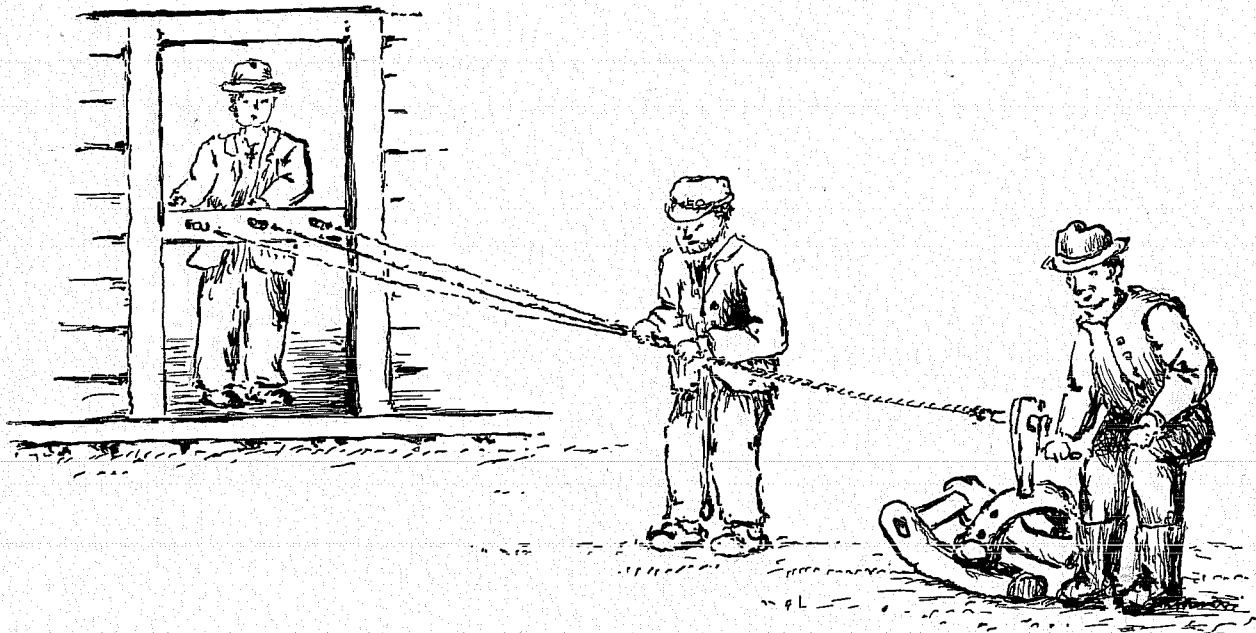
Berättat av:

Uppteckningsår: *1948*

Född år *1894* i *Boaryd*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11.

Reptrinning

Teckning efter äldres berättelser.

Skriv endast på denna sida!